
Публикуван на: 29-09-2006

Източник: kafene.net

Economist.com

Две бедни страни празнуват присъединяването си към ЕС. Но сегашните членове не са много щастливи, се казва в статия на авторитетното списание „Economist".

Най-напред престореното напрежение и очакване, но сега започва истинската работа. На 26 септември Европейската комисия даде положителен отговор на желанието на България и Румъния да влязат в ЕС през януари /решението трябва да бъде одобрено от среща на високо равнище на ЕС, а четири национални парламента трябва тепърва да ратифицират договора/. Въпреки усилията да се създаде атмосфера на напрежение и застрашително размахване на палци по повод непостоянните реформи на двете страни, изходът не предизвикваше никакво съмнение.

Не защото двете страни са готови - не, те не са. Въпреки, че икономиките им растат бързо /7% в Румъния, 6% в България/, двете са бедни, с доходи около една-трета от средните за ЕС - по-малко от всяка друга от осемте бивши комунистически държави, влезли през май 2004. Особено в Румъния има много бедни фермери. По-сериозният проблем е, че двете страни са бедни откъм обществен дух.

Служителите са слабо обучени, лошо платени и често корумпирани. Подкупите в здравната система са нещо обикновено. На паспортното гише на аерогара София пише "Тук не се плаща" на три езика. Всеки служител се контролира от случайно избран колега. До неотдавна граничната полиция измъкваше малки, но дразнещи подкупи от гостите на страната. Тези явления са далечен спомен в повечето напреднали бивши комунистически страни.

Румъния поне има желание да осъди корумпираните политици, благодарение на безстрашната непартийна Моника Маковей, министър на правосъдието. В България процесът едва започва. Трима министри от една и съща партия са смятани за особено корумпирани. Чужденец с голяма, проблемна инвестиция казва за един от тях: "Моят бизнес ще пропадне, ако неговото министерство не ми издаде разрешение. Адвокатът ми продължава да получава телефонни обаждания с предложения за "решаване" на проблема и това включва или подкуп или включване на един от приятелите на министъра в сделката."

При предишното правителство един министър каза на инвеститор, че "оградите в тази страна могат да бъдат високи или ниски. Правилният приятел може да ги снижи. Трябва да се срещнете с г-н Павлов," преди да го представи на известен гангстер. Съдебната система, автономна до степен на беззаконие, е голям проблем. Наричат един съдия "слуга" заради прочутата му подкупност. Подобни истории създават много лоша репутация на България. Някои са остарели: Илия Павлов беше застрелян през 2003 и това е едно от многото неразкрити гангстерски убийства. Премиерът Сергей Станишев е съгласен, че младшите прокурори може би са корумпирани, но настоява, че тези на върха не са. Главният прокурор Борис Велчев е популярен и уважаван. Той взе за съветник пенсиониран холандски прокурор, поиска от парламента да сваля имунитета на десетина депутати, отърва се от петима висши колеги и започна следствия срещу шестима по-младши. В миналото,

казва той, главната прокуратура е била "развѣдник на корупция" и "печатница на пари". Най-страшната корупция и в двете страни е в митниците. Стив Кийл, който ръководи ИТ компанията Sciart в София казва, че жизненоважно съоръжение е задържано с месеци, защото митничарите смятали, че това "военен криптограф". "Изпратихме човек до Германия и той донесе същото нещо в багажа си," припомня си той. Това трябва да се промени след януари. Полските митничари също бяха голям проблем за бизнеса до 2004, когато отворените граници на ЕС ги елиминираха за една нощ.

Другите усилия не вдъхват толкова доверие. Българският министър на обществената администрация Николай Василев е изпратил 20 000 компакт-диска за "самообучение" за борба с корупцията на служители в местните управи. Това, казва той, поне ще им покаже, какво трябва и, какво не трябва да се прави. Много хора подозират, че промените ще са козметични, защото липсва политическа воля на върха. Г-н Станишев е известен като "момчето", защото истинската власт принадлежи не на премиера, а на двама шефове на неговата бивша комунистическа партия. Българите посочват, че корупцията е проблем и на други места. Огнян Шентов от Центъра за изучаване на демокрацията в София твърди, че "корупцията в България не е най-опасната в ЕС, но със сигурност е най-активно изучаваната." По-реалистичната надежда, може би, е тя да стане по-малко откровена и по-малко вредна. "Италиански стил," казва един оптимистичен държавен служител. Наистина, ако ЕС може да понесе Сицилия, защо не и България?

Като признание на тези проблеми, Брюксел наложи редица предпазни клаузи на двете нови страни-членки. Той може да се намеси, ако някоя от страните започне да отстъпва, например, да намали субсидиите, ако те бъдат администрирани лошо или корумпирано. Решенията на българските съдилища ще бъдат признавани в чужбина само, ако реформата на съдебната система продължи. Двете страни трябва да докладват всеки шест месеца за корупцията. Повечето от осемте бивши комунистически страни, които влязоха през 2004 също не бяха готови. Дори днес, тяхната слаба обществена администрация създава проблеми с управлението на средствата от ЕС. Но те се подобряват. И стабилността и благоденствието, които се разпространиха сред първите осем, сега представляват най-добрият аргумент в полза на приемането на балканската двойка. Тяхното приемане удължава границите на ЕС с проблемните западни Балкани и до Черно море - район, където ЕС има доста интереси, като се започне с енергетиката и се стигне до контрабандата.

Сред съществуващите членове най-големите страхове са свързани с движението на работната ръка. Приемането на предишните осем, доведе до заминаването на Запад на 2 милиона души, главно поляци, словаци, латвийци и литовци. Дали това може да се случи с хората от Балканите? Вероятно, не. Като начало 2 млн. румънци вече работят в чужбина, главно в Италия и Испания. Ако те излязат от сянката, това ще означава по-малко проблеми, а не повече. В България "тези, които искаха да напуснат, вече са го направили," казва г-н Станишев. Една от опасностите е миграцията на етническите братя от по-бедните съседни страни. Румъния разглежда молдовците като потенциални граждани: страната беше румънска област до 1940. България, с по-малко основание, чувства същото към Македония. Молдовците и македонците се редят на опашки за паспорти, но са блокирани открито с, т.нар., "административни", тоест, незаконни мерки.

Повечето сегашни страни от ЕС ще наложат ограничения на българи и румънци - дори Великобритания, Ирландия и Швеция, които не го направиха след май 2004. Настроението в Брюксел се влошава. През седмицата председателят на Европейската комисия Жозе Мануел Барозу

заяви, че няма да бъде разумно да се продължи с разширяването, докато не се реформират институциите на ЕС. Възможно е, той да не разбира правилно обществените настроения: разширяването се ползва с повече подкрепа от тази, която холандците и французите демонстрираха през миналата година за европейската конституция.